

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 30^{ης} ΜΑΡΤΙΟΥ 1950

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΟΡΛΑΝΔΟΥ

ΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

ΚΥΡΩΣΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ

Ὁ *Πρόεδρος* ἀνακοινῶ τὸ Β. Δ. τῆς 1 Μαρτίου 1950 περὶ κυρώσεως τῆς ἐκλογῆς τοῦ κ. Δ. Κοκκίνου ὡς τακτικοῦ μέλους τῆς Ἀκαδημίας.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΙΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ὁ ἀκαδημαϊκὸς κ. *Γ. Σωτηρίου* παρουσιάζει τὸ βιβλίον τοῦ κ. Θ. Ξύδη «*Περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὑμνογραφίας*» καὶ λέγει τὰ ἑξῆς:

Ἔχω τὴν τιμὴν νὰ παρουσιάσω εἰς τὴν Ἀκαδημίαν 11 μελετήματα τοῦ κ. Θεοδώρου Ξύδη, ἀναφερόμενα εἰς τὴν ὑμνογραφίαν τῆς Ἐκκλησίας μας. Μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴν μας ὑμνογραφίαν ἔχουν ἀσχοληθῆ, ὡς εἶναι γνωστόν, καὶ ἡμέτεροι καὶ ξένοι, ἔχει δὲ πλέον γενικῶς ἀναγνωρισθῆ ἡ ἀξία τῶν μεγάλων ὑμνογράφων τῆς ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ μέχρι τοῦδε ὅμως ἔρευνα περιεστράφη εἴτε εἰς τὴν συναγωγὴν, τὴν κατὰ περιόδους κατάταξιν καὶ τὴν γνησιότητα τῶν ὕμνων, ὅπως διαγράφει τὴν ἔρευναν αὐτὴν ὁ Krumbacher εἰς τὴν «*Ἱστορίαν τῆς Βυζαντινῆς λογοτεχνίας*», ἐξετάζων τὰς ἐκδόσεις τῶν Pitra, Christ, Παρανίκα καὶ ἄλλων, καὶ ὅπως ἐσχάτως ὁ καθηγητὴς κ. Τρεμπέλας μᾶς προσέφερον ἓν ἀπάνθισμα τῶν ὕμνων μὲ τὸν τίτλον: «*Ἐκλογὴ ἑλλήνων ὀρθοδόξων ὑμνογράφων*», εἴτε περιεστράφη ἡ ἔρευνα εἰς μετρικὰς παρατηρήσεις, τὴν νέαν δηλαδὴ τεχνικὴν μορφήν, τὴν ρυθμικὴν ποίησιν ἢ τονικὴν ρυθμοποιίαν μὲ τὰς παρηγήσεις καὶ τὰ ὁμοιοτέλευτα, τὴν ἰσοσυλλαβίαν καὶ τὴν ὁμοτονίαν τῶν στίχων, ἓν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἀρχαίαν μετρικὴν, ἣτις ἦτο πλέον εἰς τοὺς μετὰ Χριστὸν χρόνους ἀπηρεχαιωμένη, ὡς κατ' ἐξοχὴν ἔχει ἐργασθῆ διὰ τοῦτο ὁ Maas, τοῦ ὁποίου μάλιστα χειρόγραφον μελέτην περὶ Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ κατέχει ἡ Ἀκαδημία, δὴ δυνηθεῖσα μέχρι σήμερον νὰ τὴν ἐκδώσῃ· παρ' ἡμῶν δὲ ὁ ἀπο-

θανών Παντελάκης ειργάσθη φιλολογικῶς ἐξετάσας τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὑμνολογίαν.

Ἐλείπε μία ἐξέτασις τῶν ὕμνων ἀπὸ τῆς αἰσθητικῆς πλευρᾶς· ἡ ἐξέτασις δηλ. τῶν ζητημάτων τῆς μορφῆς τῶν ὕμνων, τῶν ἐπιδράσεων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὑμνολογίας εἰς τὴν νεοελληνικὴν λογοτεχνίαν, τὴν συναναστροφὴν δηλ. τοῦ λαοῦ μας μὲ τοὺς ὕμνους, οἱ ὅποιοι εἰς τὴν λαϊκὴν γλῶσσαν συναντῶνται αὐτούσοι ἢ μετεφρασμένοι ἢ καὶ ἡλλοιωμένοι εἰς τὸ δημοτικὸν τραγοῦδι καὶ τοὺς νεοέλληνας ποιητὰς καὶ ἡ ἀναλογία τῶν μὲ τὴν ποίησιν τῶν ἀρχαίων, εἰς τρόπον ὥστε νὰ καταδεικνύεται ἡ ἐνότης τῆς χριστιανικῆς καὶ τῆς ἑλληνικῆς παραδόσεως, καὶ τέλος ἡ σχέσις τῶν πρὸς τὰς εἰκαστικὰς τέχνας καὶ κατ' ἐξοχὴν τὴν ζωγραφικὴν (χωρὶς βέβαια νὰ παραλείπεται καὶ ἡ ἐξέτασις τῶν ἐπιδράσεων εἰς τοὺς ὑμνογράφους κειμένων τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ ὁμιλιῶν τῶν Πατέρων ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰ δόγματα τῆς Ἐκκλησίας, πὺ ἐξαίρονται πάντοτε εἰς τοὺς ὑμνογράφους).

Τοῦτο ἐπιχειρεῖ ὁ κ. Ξύδης μὲ τὰς μελέτας του. Μᾶς ἔχει παρουσιάσει ἕως τώρα μελέτας «διὰ τὴν σύγχρονον αἴσθησι τῆς ὑμνογραφίας», μελέτας διὰ τὴν ποίησιν ἐξεχόντων ὑμνογράφων (Ἀνδρέου Κρήτης, Κοσμᾶ τοῦ Μαΐουμᾶ, τῶν ἱαμβικῶν κανόνων τοῦ Δαμασκηνοῦ, τῶν κειμένων εἰς τὸν ὄρθρον τῶν Παθῶν καὶ τῆς Ἀναστάσεως, τῶν ἰδιομέλων τοῦ ἐξοδιαστικοῦ — τῶν γνωστῶν δηλ. συγκλονιστικῶν τροπαρίων τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας, ἐξεταζομένων ἀπὸ αἰσθητικῆς πλευρᾶς καὶ τὰ ὅποια μάλιστα ὁ συγγραφεὺς συνδέει μὲ τὴν στωϊκὴν φιλοσοφίαν — τὴν μελέτην τοῦ θεματικοῦ ἀντικειμένου εἰς τὴν ἀ'. ῥῥήν, ὅπου δεικνύεται ἡ ποικιλία τῶν ὕμνων καὶ μελέτην περὶ τῶν ῥηματικῶν κανόνων καὶ τῆς ὅλης ὑμνογραφίας τῶν Γενεθλίων τοῦ Χριστοῦ.

Διὰ τῶν μελετημάτων του τούτων ὁ κ. Ξύδης ζητεῖ νὰ δείξῃ ὅτι ἡ βυζαντινὴ ὑμνογραφία δὲν εἶναι ἀπλῶς μία λογία ποίησις, ὅπως θὰ ἐνόμιζε κανεὶς ἂν ἤθελε λάβει ὑπ' ὄψιν τὸ γλωσσικόν της ἔνδυμα, ἀλλὰ μία ὑψηλὴ θρησκευτικὴ ποίησις, ἓνα πνευματικὸν ἄσμα τῆς χριστιανικῆς ψυχῆς, ἐμπνευσμένον ἀπὸ τὰ ὁράματα τοῦ νοητοῦ Κόσμου, ὡς ὀρθῶς ἔχει ἤδη καὶ ὑπὸ ἄλλων παρατηρηθῆ. Ὁ κ. Ξύδης παραβάλλει τοὺς ὕμνους πρὸς τὰ δημοτικὰ μας τραγοῦδια καὶ τὴν ἑλληνικὴν ποίησιν· ἡ τελευταία του μάλιστα μελέτη ὁ «ὁ Παλαμᾶς καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ κείμενα» εἶναι ἐνδιαφέρουσα, διότι δι' αὐτῆς διαφαίνονται αἱ ἀπηγήσεις τῆς ὑμνογραφίας εἰς τὴν λογοτεχνίαν μας, καταδεικνύεται, πῶς πορεῖ νὰ ζωντανεύεται ἡ νεοελληνικὴ ποίησις καὶ διὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὑμνογραφίας, καὶ συγχρόνως ἐνισχύεται ἡ γνώμη, ὅτι ὁ Παλαμᾶς δὲν ἦτο ἄμοιρος μυστικοπαθείας, ἐναντίον ἐκείνων πὺ ὑπεστήριξαν, ὅτι ἡ ποίησις τοῦ Παλαμᾶ εἶναι ὀρθολογιστικὴ.

Αὐτὸ εἶναι εἰς γενικὰς γραμμὰς τὸ ἔργον τοῦ κ. Ξύδη. Ἐκεῖνο ποὺ λείπει ἀκόμη εἶναι ἡ συστηματικὴ ἐξέτασις τῆς σχέσεως τῆς ὑμνογραφίας μὲ τὴν βυζαντινὴν μουσικὴν, διότι οἱ ὕμνοι τῆς Ἐκκλησίας μας δὲν ἐννοοῦνται χωριστὰ ἀπὸ τὴν βυζαντινὴν μουσικὴν. Τὸ ἰδιάζον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας (ὅπως ἄλλως τε καὶ εἰς τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας), εἶναι ὅτι: Ἀρχιτεκτονικὴ, Ζωγραφικὴ καὶ ὑμνοφῶν ἀποτελοῦν ἓν σύνολον. Τοῦτο δὲν ἔχει κατανοηθῆ παρ' ἡμῶν καὶ διὰ τοῦτο παρατηρεῖται τὸ φαινόμενον τῆς ἀκαλαισθητοῦ διακοσμῆσεως τῶν Ἐκκλησιῶν μας δι' ἔργων ἰδίᾳ ζωγραφικῆς καὶ ἰδιαίτερος τῆς συνυπάρξεως μουσικῶν συστημάτων εἴτε παρεφθαρμένης ἢ κακῶς ἐκτελουμένης βυζαντινῆς μουσικῆς, εἴτε μουσικῶν συστημάτων ξένων πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς ἑλληνικῆς παραδόσεως.

Ἡ Ἀκαδημία μας δυστυχῶς, εἴτε λόγῳ ἐλλείψεως τῶν μέσων, ἃς ὁμολογῶμεν δὲ καὶ λόγῳ ἐλλείψεως καταλλήλων ἐρευνητῶν δὲν ἔχει προαγάγει μέχρι τοῦδε καὶ τὸν κλάδον τοῦτον τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς, ἐνῶ ξένοι Ἀκαδημαῖοι ἔχουν σχηματίσει Ἐπιτροπὰς, αἵτινες περιέρχονται τὴν Ἀνατολήν, μελετοῦν τὰ παλαιὰ βυζαντινὰ χειρόγραφα βιβλιοθηκῶν καὶ μονῶν καὶ ἐκδίδουν σοβαρὰ ἔργα ἀναφερόμενα εἰς τὴν παλαιογραφίαν τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς, (περὶ τῶν ἐργασιῶν δὲ τῶν Ἐπιτροπῶν αὐτῶν ἔχω ἤδη πρὸ πολλοῦ ἐπιστήσει τὴν προσοχὴν τῆς Ἀκαδημίας).

Ὡς πρὸς τὸ ἔργον τὸ ἐπιτελούμενον ὑπὸ τοῦ κ. Ξύδη, τὰ μελετήματα τοῦ ὁποίου παρουσιάζω σήμερον, ἃς εὐχρηθῶμεν νὰ συνεχίσῃ ὁ συγγραφεὺς τὴν προσπάθειάν του καὶ νὰ δυνηθῆ νὰ μᾶς δώσῃ συνολικὸν ἔργον περὶ τῆς αἰσθητικῆς ἀξίας τῆς ἑλληνικῆς ἐκκλησιαστικῆς ὑμνογραφίας.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΜΕΛΟΥΣ

Κωνστ. Ζέγγελη, Ἡ φυσικὴ τοῦ Ἀριστοτέλους ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὰ σήμερον κρατοῦντα ἐν τῇ ἐπιστήμῃ.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΜΗ ΜΕΛΩΝ

AMPHIMÉTRIE. — Un procédé nouveau permettant le dosage exact des acides et des bases organiques, ὑπὸ Γ. Ν. Θώμη*. Ἀνεκοινώθη ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Ἰωακείμογλου.

Les remarques découlant de notre étude sur le comportement des combinaisons offertes par un nombre d'indicateurs acides avec divers alcaloïdes

* **G. N. THOMIS**: Νέα ὀγκομετρικὴ μέθοδος ἀκριβοῦς προσδιορισμοῦ ὀργανικῶν ὀξέων καὶ βάσεων.